

Entegre Eğitim Programında Öğrenim Gören Hemşirelik Öğrencilerinin Problem Çözme Becerileri: Bir İzlem Çalışması

Problem-Solving Abilities of The Nursing Students Studying in Integrated Education: A Follow-up Study

Meral KELLEÇİ*, Zehra GÖLBAŞI*, Selma DOĞAN*, Nilüfer TUĞUT*

İletişim/Correspondence: Meral Kelleci Adres/Address: Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Sivas E-mail: meral.kelleci@yahoo.com

ÖZ

Amaç: Bu araştırma, entegre eğitim programı uygulanan bir hemşirelik programındaki öğrencilerin yıllara göre problem çözme becerilerindeki gelişimi değerlendirmek amacıyla yapıldı.

Yöntem: Araştırma, Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü öğrencileri ile gerçekleştirildi. Bölümde 2004-2005 öğretim yılında entegre eğitim programına başlandı. Araştırmanın örneklemini bu yılda eğitim programına başlayan, her yıl yapılan ölçümlerde formları eksiksiz dolduran toplam 58 öğrenci oluştu. Veriler, "Kişisel Bilgi Formu" ve "Problem Çözme Envanteri" ile toplandı. Ölçeğin, problem çözme yeteneğine güven, yaklaşma-kaçınma ve kişisel kontrol olmak üzere üç alt boyutu bulunmaktadır. Ölçekten en düşük 32, en yüksek 192 puan alınmaktadır. Ölçekten alınan puanların yüksek olması kişinin problem çözme becerisini yetersiz olarak algıladığını göstermektedir.

Bulgular: Öğrencilerin Problem Çözme Ölçeği toplam puan ortalaması; ilk ölçümde 92.46 ± 20.91 , ikinci ölçümde 80.56 ± 22.79 , üçüncü ölçümde 78.05 ± 26.00 ve dördüncü ölçümde 80.75 ± 28.39 olup, ölçümler arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptandı ($p=0.005$). Ölçeğin alt boyutlarına göre puan ortalamaları arasındaki fark incelendiğinde yaklaşma kaçınma ($p=0.003$) ve kişisel kontrol ($p=0.005$) alt boyutlarında yıllara göre bir gelişme izlenirken problem çözme yeteneğine güven alt boyutu puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farkın olmadığı belirlendi ($p>0.05$).

Sonuç: Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, entegre eğitim programında öğrenim gören öğrencilerin problem çözme becerilerinin özellikle ilk üç yılda anlamlı derecede geliştiği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Entegre eğitim programı, hemşirelik eğitimi, problem çözme.

ABSTRACT

Purpose: This research has been done to evaluate the year by year progress of nursing students studying in Integrated Education.

Method: This research has been conducted to the students of nursing department of the Faculty of Health Sciences. Integrated Education was started in 2004-2005 academic year. The population of the research consists of 58 nursing students who started their education in this academic year by filling an annual form completely. The data has been collected with "Personel Information Form" and "Problem Solving Inventory". The scale has three sub-dimensions as trust in problem solving ability, being volunteer/avoidant and self-control. They score minimal 32 and maximum 192 points. High score on the scale shows that students perceive problem solving insufficiently.

Results: Average scores of Problem Solving Scale among the students are: 92.46 ± 20.91 in the first measurement, 80.56 ± 22.79 in the second measurement, 78.05 ± 26.00 in the third measurement and 80.75 ± 28.39 in the fourth measurement. The difference among the measurements has been found statistically significant ($F=4.425$, $p=0.005$). When the difference between the average points with respect to sub-dimensions of the scale was examined carefully, a year by year progress was observed in volunteer/avoidant ($F=4.89$, $p=0.003$) and in self-control ($F=4.63$, $p=0.005$), but a statistically-significant difference was not observed among the averages of the subdimension- trust in problem solving ability ($p>0.05$).

Conclusion: According to the findings from the research, students' problem-solving skills, especially in the first three years can be said to show an improvement.

Key Words: Integrated education programme, nursing education, problem solution.

*Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü, Sivas.

Yazının gönderilme tarihi: 04.01.2010

Yazının basım için kabul tarihi: 07.12.2010

GİRİŞ

Günümüz toplumunun karmaşık sağlık bakım gereksinimlerine yanıt verebilecek ve sağlık bakımını etkili bir şekilde yönetebilecek hemşireler mezun etmek, hemşirelik eğitim kurumlarının öncelikli hedefleri arasında yer almaktadır. Bu hedefe ulaşmak için hemşire öğrencilerden eğitim süreci sonunda iletişim, otonomi, eleştirel düşünme, karar verme ve problem çözme gibi profesyonel becerilerle donanması beklenmektedir (Atalay 2009; Birol 2004). Problem çözme hemşirelik literatüründe sıklıkla hasta merkezli bakım ya da hemşirelik süreci ile eş anlamlı olarak kullanılmaktadır. Oysa problem çözme yalnızca hemşirenin hastasının sorunlarını çözmesine yardım etmek ve bakım planını geliştirmek değil; aynı zamanda sağlık bakım hizmetlerini yönetme, ekip çalışması ve rollerin yönetimini de kapsayan geniş bir kavram olarak da ele alınmaktadır (Hoyt 2007; Uys ve ark 2004).

Problem çözme, belirli bir amaca ulaşmak için karşılaşılan güçlükleri ortadan kaldırmaya yönelik bir dizi çabayı içermektedir. Problem çözmenin kendisi, etkili bir öğrenme ve bireysel yetenekleri geliştirme yoludur (Kaptan ve Korkmaz 2001). Problem çözme beceri düzeyi yüksek olan bireyler, kişilerarası ilişkilerde ve akademik yaşantılarda diğer bireylere göre daha başarılı olmaktadır (Chang 1998). Problem çözmeye başarılı olan öğrenciler kendilerini, problem çözmeye karşı güdülenmiş, daha kararlı, dikkatli, sezgili, tutarlı ve sistematik olarak algılamaktadırlar. Problem çözmeye kendisini başarısız olarak değerlendirenlerin, daha fazla iç çatışmalı, kişilerarası ilişkilerde aşırı duyarlı, depresif ve obsesif davranışlara sahip oldukları, düşmanca ve olumsuz davranışlar sergiledikleri saptanmıştır (Dixon, Heppner ve Anderson 1991).

Hemşireler çalışma ortamında çeşitli sorunlarla karşılaşmaktadırlar. Hasta bakımı, ekip çalışması ve yönetimle ilgili sorunlar gibi çeşitli ve karmaşık durumlarla karşılaşan hemşirelerden bu sorunları etkili bir şekilde çözmeleri beklenmektedir. Farklı gereksinimleri olan hastalara bakım vermek, tanı koymak, girişimde bulunmak, sonuçları değerlendirmek gibi kararları vermek

durumunda olan hemşireler, hasta bakım kalitesini arttırmak ve bireylere yardım etmek için sorun çözme becerilerini kullanmak zorundadırlar. Hemşireler her zaman rutin durumlarla karşılaşsalar ve her duruma uygulanabilen değişmez kararlar verseler düşünme ve sorun çözmeye gereksinim duyulmazdı. Oysa hemşirelikte çoğunlukla farklı ve karmaşık sorunlar ortaya çıkar ve yenilikçi çözümler gerekir (Kelleci ve Gölbaşı 2004; Abaan ve Altıntoprak 2005). Hoyt (2007), problem çözme becerisi gelişmiş hemşirelerin bakım verdiği hastaların sorunları ile daha iyi baş ettiklerini ve sağlık durumlarının daha iyi olduğunu, mortalite ve morbitide oranlarının düşük olduğunu vurgulamaktadır.

Bu konuda yapılan araştırmalarda; problem çözme becerisinin eğitim yoluyla geliştirilebileceği vurgulanmaktadır (Çam ve Tümkaya 2006; Sardoğan, Karahan ve Kaygusuz 2005; Wang ve ark 2004). Birçok hemşirelik eğitim kurumunda eğitim içeriği hedeflenen profesyonel becerileri kazandırma başarısı açısından değerlendirilmekte ve programların iyileştirilmesine yönelik çalışmalar yapılmaktadır. Geleneksel eğitim uygulamalarının yerini öğrencilerin problem çözme becerilerini geliştiren farklı eğitim programlarının almaya başlaması bunun en önemli göstergesidir. Bununla birlikte öğrencilerin problem çözme becerilerinin ne ölçüde geliştiğinin belirlenmesi de önem taşımaktadır. Ancak bu şekilde eğitim programının etkinliği değerlendirilmiş ve gelecekte programlarda değişiklikler yapılabilmesi için bilgi edinilmiş olur. Bu bakış açısından yola çıkılarak bu araştırma, entegre eğitim programı uygulanan bir hemşirelik programında öğrenim gören hemşirelik öğrencilerinin yıllara göre problem çözme becerilerindeki gelişimi değerlendirmek amacıyla yapılmıştır.

YÖNTEM

Araştırma, Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Bölümü öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Bölümde 2004-2005 öğretim yılında entegre eğitim programına başlanmıştır. Programda, hemşirelikle ilgili konu alanlarının temel bilgi ve becerileri sağlıktan hastalığa, basitten karmaşığa, genelden özele doğru yapılandırılmıştır. Programda öğrencilerin hemşirelik

bakım becerilerinin, Fonksiyonel Sağlık Örüntüleri Modeli doğrultusunda, sistematik ve biyopsikosozyal bir yaklaşımla geliştirilmesi hedeflenmiştir. Öğrencilerin problem çözme becerilerini geliştirmeye yönelik konular 4 yıllık eğitim programı süresince yürütülen mesleki dersler kapsamında genelden özele doğru yerleştirilmiştir. Birinci sınıfın sonunda öğrencilerden problem çözme ile ilgili edindikleri bilgi ve becerileri kendi bireysel yaşamlarındaki sorunlarının çözümünde kullanması beklenmektedir. İkinci sınıfta öğrenci bu bilgileri bakım verdiği sağlıklı bireylerin çeşitli sorunlarını çözmeye kullanırken, üçüncü sınıfta ise hasta bireyin bakımında kullanılmaktadır. Dördüncü sınıfta yer alan internlik uygulamasında ise öğrencinin problem çözme becerisini yukarıdaki kullanım alanlarına ek olarak uygulama yaptığı alanlarda gözlemlediği sorunların çözümüne yönelik proje geliştirme noktasında da kullanması beklenmektedir.

Araştırmanın evrenini 2004-2005 öğretim yılında entegre eğitim programına başlayan toplam 76 öğrenci oluşturmuştur. Tüm öğrencilere ulaşılması hedeflenmiştir ancak örneklem her yıl yapılan ölçümlerde formları eksiksiz dolduran toplam 58 (evrenin %76.3'ü) öğrenciden oluşmuştur. Veriler, "Öğrenci Tanıtım Formu" ve "Problem Çözme Ölçeği" ile toplanmıştır.

Öğrenci Tanıtım Formu: Bu formda, öğrencilerin mezun oldukları lise, üniversiteye gelmeden önce yaşadıkları yer, aile tipi, anne/baba eğitimleri, şu anda kaldıkları yer ve hemşirelik bölümünü tercih sırası ile ilgili toplam 7 soru yer almıştır.

Problem Çözme Ölçeği: Orijinal adı Problem Solving Inventory olan Problem Çözme Ölçeği (PÇÖ), Heppner ve Peterson (1982) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek, kişilerin kendi sorun çözme davranışları ve yaklaşımları hakkında ne düşündüklerini değerlendiren bir araçtır. Ölçek 6'lı likert tipinde 35 maddeden oluşmakta, "1" tamamen katılmayı "6" ise tamamen katılmamayı göstermektedir. Ölçekten en düşük 32, en yüksek 192 puan alınmaktadır Düşük puan, sorun çözmeye etkililiği ve başarılı sorun çözme ile ilgili davranış ve tutumları ifade etmektedir. Yüksek puan ise, sorunlar karşısında etkili çözümler bulamamayı göstermektedir. Ölçeğin üç alt boyutu bulunmaktadır: Problem Çözme Yeteneğine Güven (PÇYG- Min:11,

Max:66), Yaklaşma Kaçınma Biçimi (YKB-Min:16, Max: 96) ve Kişisel Kontrol (KK-Min:5, Max:30). PÇYG, kişinin yeni sorunları çözme yeteneğine olan inancını, YKB gelecekte başvurmak için ilk sorun çözme çabalarını yeniden gözden geçirmek ve değişik alternatif çözümler için aktif bir biçimde araştırma yapmayı, KK ise sorunlu durumlarda kişilerin kontrolünü sürdürme yeteneğini ifade etmektedir. Ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması Taylan (1990) tarafından yapılmış ve Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı .82 bulunmuştur (Savaşır ve Şahin 1997).

Araştırma öncesinde bölüm yönetiminden yazılı izin alınmıştır. Öğrencilere araştırmanın amacı ve süreci ile bilgi verilmiş ve çalışmaya katılmayı kabul ettiklerine dair sözel onamları alınmıştır. Çalışmaya katılmayı kabul etmeyen öğrenci olmamıştır. Veri toplama formları araştırmacılar tarafından sınıf ortamında uygulanmıştır. Öğrenci Tanıtım Formu birinci sınıfta, PÇÖ ise her yılın sonunda uygulanmıştır. Veriler bilgisayarda değerlendirilmiş ve istatistik analizde tekrarlı ölçümlerde varyans analizi kullanılmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. Öğrencilerin Bazı Bireysel Özelliklerine Göre Dağılımı

Özellikler	Sayı	%
Mezun olduğu lise		
Düz lise	40	69,0
Süper Lise	13	22,4
Anadolu Lisesi	4	6,9
Meslek Lisesi	1	1,7
Üniversite Öncesi Yaşadığı yer		
İl	31	53,4
İlçe	21	36,2
Kasaba ya da Köy	6	10,3
Aile tipi		
Çekirdek aile	51	87,9
Geniş aile	7	12,1
Anne Eğitimi		
Okuryazar değil	8	13,8
İlkokul	35	60,3
Ortaokul ve lise	15	25,9
Baba Eğitimi		
İlkokul	26	44,8
Ortaokul	8	13,8
Lise	17	29,3
Üniversite	7	12,1

Tablo 1’de öğrencilerin bazı tanıtıcı özellikleri verilmiştir. Tabloya göre öğrencilerin yarıdan fazlasının (%69.0) düz lise mezunu, %53.4’ünün üniversiteye gelmeden önce ilde yaşadığı, çoğunluğunun (%87.9) çekirdek aile tipine sahip olduğu dikkati çekmektedir. Öğrencilerin %60.3’ünün anne eğitimi, %44.8’inin ise baba eğitiminin ilkökul düzeyinde olduğu belirlenmiştir.

Tablo 2’de öğrencilerin yıllara göre problem çözme ölçeği toplam ve alt boyut puan ortalamaları verilmiştir. Tabloya göre öğrencilerin Problem Çözme Ölçeği puan ortalaması; ilk ölçümde 92.46 ± 20.91 , ikinci ölçümde 80.56 ± 22.79 , üçüncü ölçümde 78.05 ± 26.00 ve dördüncü ölçümde 80.75 ± 28.39 olup, ölçümler arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($F=4.425$, $p=0.005$). Ölçeğin alt boyutlarına göre puan ortalamaları arasındaki fark incelendiğinde, yaklaşma kaçınma ($F=4.89$, $p=0.003$) ve kişisel kontrol ($F=4.63$, $p=0.005$) alt boyutlarında yıllara göre bir gelişme izlenirken, problem çözme yeteneğinde güven alt boyutu puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir ($p>0.05$). Yapılan ileri analizde hem ölçek toplam puanı hem de alt boyutlara ait puan ortalamaları açısından 1. ve 2. yıl, 2. ve 3 yıl ölçümleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğu saptanmıştır ($p<0.05$). Ancak 3 ve 4. yıl sonunda yapılan ölçümler arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$).

TARTIŞMA

Problem çözme becerisi eğitim yoluyla geliştirilebilir ve hemşirelik öğrencilerinin eğitimleri sırasında bu

özelliklerini geliştirmesi beklenir. Bu çalışma, entegre eğitim programında öğrenim gören hemşirelik öğrencilerinin yıllara göre problem çözme becerilerindeki gelişimi değerlendirmek amacıyla yapılmıştır. Çalışmada öğrencilerin yıllara göre özellikle ilk iki yılda Problem Çözme Ölçeği puan ortalamasının bir gelişim gösterdiği belirlenmiştir. Öğrencilerin problem çözme ölçeği puan ortalamaları; ilk ölçümde 92.46 ± 20.91 , ikinci ölçümde 80.56 ± 22.79 , üçüncü ölçümde 78.05 ± 26.00 ve dördüncü ölçümde 80.75 ± 28.39 olup, ölçümler arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($F=4.425$, $p=0.005$). Ölçeğin toplamından elde edilecek toplam puan ranjının 32-192 olduğu ve ölçekten alınan puanlar azaldıkça bireyin kendisini daha iyi bir sorun çözücü olarak algıladığı düşünüldüğünde (Savaşır ve Şahin 1997), öğrenci hemşirelerin problem çözme becerilerinde bir gelişim olduğu söylenebilir.

Ülkemizde hemşirelik öğrencilerinin problem çözme becerilerini inceleyen çalışmalarda farklı sonuçların elde edildiği dikkati çekmektedir. Yapılan bazı çalışmalarda hemşirelik öğrencilerinin problem çözme puan ortalaması orta düzeye yakın bir değerde bulunmuştur (Ulupınar 1997; Sabuncu ve ark 2000; Yurttaş ve Yetkin 2003). Köşgeroğlu ve ark. (2005) tarafından yapılan bir çalışmada dördüncü sınıf öğrencilerinin problem çözme becerilerinin (toplam puan ortalaması: 82), çalışma sonuçlarımıza benzer şekilde orta düzeyin üzerinde olduğu belirlenmiştir. Altun (2003)’da çalışmasında öğrenci hemşirelerin problem çözme ölçeği puan ortalamasının 83 olduğunu saptamıştır. Bu sonuç da bizim çalışma sonucumuzu destekler niteliktedir.

Tablo 2. Öğrencilerin Yıllara Göre Problem Çözme Ölçeği Toplam Ve Alt Boyut Puan Ortalamaları

Problem Çözme Ölçeği	Yıllar				Test
	1. Yıl	2. Yıl	3. yıl	4. yıl	F / p
	Ort (SD)	Ort (SD)	Ort (SD)	Ort (SD)	
Problemçözme yeteneğine güven	30.37 (9.78)	25.46 (9.64)	26.44 (11.86)	26.70 (11.95)	2.44/ 0.066
Yaklaşma kaçınma	46.22 (11.46)	40.24 (12.44)	38.00 (13.43)	39.41 (15.19)	4.89/ 0.003
Kişisel Kontrol	15.96 (3.47)	14.86 (3.17)	13.60 (3.00)	14.63 (4.02)	4.63/ 0.004
Toplam puan	92.46 (20.91)	80.56 (22.79)	78.05 (26.00)	80.75 (28.39)	4.42/ 0.005

Diğer taraftan Bayat ve ark. (2009)'nın yaptığı bir çalışmada ise entegre müfredat programı uygulanan öğrencilerin problem çözme becerilerinin eğitim süreci boyunca geliştiği birinci sınıfla son sınıf PÇÖ puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde fark olduğu belirtilmektedir. Bu çalışmadaki öğrencilerin son yıl puan ortalaması çalışma sonucumuzdan daha iyi görünmekle birlikte, hem bu çalışma hem de bizim çalışmamızdaki ilk ölçüm değerleri göz önüne alındığında entegre eğitim programının öğrencilerin problem çözme becerilerini benzer şekilde geliştirdiği söylenebilir.

Problem çözme öğrenebilen ve deneyimlerle geliştirilebilen entellektüel bir beceridir (Benson 1995). Çalışmamızda öğrencilerin problem çözme becerilerinin özellikle ilk üç ölçümde gelişmiş olduğu ancak son ölçümde istatistiksel düzeyde anlamlı olmasa da bir gerilemenin olduğu dikkati çekmektedir. Entegre eğitim programında öğrenciler eğitimlerinin son yılında internlik uygulaması yapmaktadırlar. Bu yılda, öğrencilerin problem çözme becerilerinin gelişmesini sağlamak amacıyla farklı yöntemler kullanılmaktadır. Bu yöntemler arasında bakım planı tartışmaları, vaka analizleri, klinik problemlerin çözümüne yönelik proje hazırlama vb. sayılabilir. Ancak bu yöntemlerin kullanılmasına karşın, öğrencilerin problem çözme becerilerinin bir durağanlık göstermesinin nedeni; klinik ortamlarda rutin uygulamaların daha ağırlıklı olarak ele alınması, uygun rol modellerinin olmaması, sağlık sistemi içerisindeki hemşire sayısının yetersizliği, malzeme sıkıntısı gibi sorunların çözümsüzlüğünü kabul ediş, eğitim-uygulama işbirliğindeki yetersizlikler olabilir. Bununla birlikte problem çözme becerilerindeki durağanlaşmanın nedenlerinin araştırılmasına gereksinim olduğu da düşünülebilir.

Bu çalışmada Problem Çözme Ölçeği'nin alt boyutlarına göre puan ortalamaları arasındaki fark incelendiğinde, yaklaşma kaçınma ve kişisel kontrol alt boyutlarında yıllara göre bir gelişme izlediği belirlenmiştir. Yaklaşma-kaçınma biçimi, bireyin gelecekte başvurmak için ilk sorun çözme çabalarını yeniden gözden geçirmek ve değişik alternatif çözümler için

aktif bir biçimde araştırma yapmayı ifade etmektedir. Kişisel kontrol ise sorunlu durumlarda bireylerin kontrolünü sürdürme yeteneğini belirtmektedir (Savaşır ve Şahin 1997). Dolayısıyla öğrencilerin gelecekte karşılaşılabilecekleri sorunların çözümüne yönelik olarak alternatifler oluşturma ve kontrollerini sürdürmeye yönelik olarak kendilerini eğitimin ilk yılına göre daha da geliştirdikleri söylenebilir. Bununla birlikte çalışmada öğrencilerin problem çözme yeteneğine güven alt boyutu puan ortalaması arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Problem çözme yeteneğine güven bireyin yeni sorunları çözme yeteneğine olan inancını ifade etmektedir (Savaşır ve Şahin 1997). Bilindiği gibi problem çözme bilişsel, duyuşsal ve davranışsal etkinlikleri içeren karmaşık bir süreçtir (Heppner ve Krauskopf 1987). Bu durumda öğrencilerin problem çözme konusunda kendilerine olan güvenlerinin gelişmediği diğer bir ifade ile duyuşsal öğrenmenin gerçekleşmesi konusunda bir sıkıntının olduğu düşünülebilir. Ayrıca problem çözme becerisini etkileyen bir çok faktör bulunmaktadır. Bu faktörler arasında bireye ait özellikler önemli bir yer tutmaktadır. Ancak bu çalışmada bireysel özelliklerle problem çözme becerisi arasındaki ilişki incelenmemiştir.

Bu çalışmalar ve bizim çalışma sonuçları göstermektedir ki hemşirelik öğrencilerinin problem çözme becerileri üzerinde düşünülmesi ve geliştirilmesi gereken bir konu olmaya devam etmektedir. Ülkemizde hemşirelik mesleğinin uygulanması ile ilgili yaşanan sorunlar göz önüne alındığında problem çözme becerisi gelişmiş mezunlar verilmesine gereksinim duyulduğu açıktır. Sağlık bakım sisteminin değişen gereksinimleri, hastaların gereksinimlerini esnek ve yaratıcı biçimde karşılayan, bakımla ilgili bilgisini kullanan hemşireler gerektirmektedir. Problem çözme hemşirelik uygulamalarının odağıdır ve hemşirelerin sorun çözme becerilerini geliştirmeleri hasta bakım kalitesinin yükseltilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Problem çözümlerinin kendi rolü olduğunun farkında olmayan ya da bu becerisini bilimsel olarak kullanmayan bir hemşirenin verdiği bakımın kalitesinin yüksek olması beklenemez (Jones 1988; Taylor 2000).

Bu çalışmada dört yıl boyunca aynı öğrenci grubunun izlenmiş olması çalışmanın güçlü yönünü oluşturmaktadır. Çalışmadan elde edilen bilgiler öğrencilerin problem çözme becerilerindeki gelişim konusunda sınırlı olsa bilgi vermektedir. Bununla birlikte başka eğitim programında bulunan öğrencilerin izlenmemesi ve bu öğrencilerin problem çözme becerilerindeki gelişim durumları ile karşılaştırma yapılmaması bu çalışmanın sınırlılığı olarak düşünülebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, entegre eğitim programında öğrenim gören öğrencilerin problem çözme becerilerinin özellikle ilk üç yılda bir gelişme gösterdiği söylenebilir. Son yılda bir gelişme olmamasının nedeninin araştırılması, internlik programının tekrar gözden geçirilmesi, farklı eğitim programlarında öğrenim gören öğrencilerin problem çözme becerilerinin ne düzeyde olduğunu belirlemeye yönelik karşılaştırmalı çalışmaların yapılması önerilir. Ayrıca problem çözme yeteneğine güven konusunda kız öğrencilere yönelik farklı yöntemlerin kullanılmasına gereksinim olduğu söylenebilir. Ayrıca ne tür yöntemlerin öğrencilerin problem çözme yeteneğini geliştirebileceği ile ilgili deneysel çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Abaan, S., Altıntoprak, A. (2005). Hemşirelerde problem çözme becerileri: öz değerlendirme sonuçlarının analizi, Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 62-76.
- Altun, İ. (2003). The perceived problem solving ability and values of student nurses and midwives. Nurse Education Today, 23: 575-584.
- Atalay, M. (2009). Düünden bugüne hemşirelikte yenilikler. 12. Ulusal Uluslar arası Katılımlı Hemşirelik Kongresi. Kongre Kitabı, Sivas.
- Bayat, M., Erdem, E., Avcı, Ö., Başdaş, Ö., Seviğ, Ü. (2009). Farklı eğitim programı uygulayan iki sağlık yüksekokulunda hemşirelik bölümü öğrencilerinin problem çözme ve atılganlık düzeyleri. 12. Ulusal Uluslar arası Katılımlı Hemşirelik Kongresi. Kongre Kitabı, Sivas, 119.
- Benson, B. A. (1995). Problem-solving skills training. The Habilitative Mental Health Care Newsletter 14(1).
- Biol, L. (2004). Hemşirelik Süreci. Etki Matbaacılık Yayıncılık. 6.Baskı, İstanbul.
- Chang, E. C. (1998). Hope, problem-solving ability, and coping in a college student population: Some implications for theory and practice, Journal of Clinical Psychology, 54(7): 953-962.

- Çam, S., Tümkaya, S. (2006). Üniversite öğrencilerinde kişilerarası problem çözme, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 15(2): 119-132.
- Dixon, W. A., Heppner, P. P., Anderson, W. P. (1991). Problem-solving appraisal, stress, hopelessness, and suicide ideation in a college population, Journal of Counseling Psychology, 38(1): 51-56.
- Heppner, P., Krauskopf, K. (1987). "An Information Processing Approach to Personal Problem Solving", The Counseling Psychologist., 15: 34-37.
- Hoyt, P. (2007). An international approach to Problem Solving for Better Health Nursing™ (PSBHN). International Nursing Review, 54: 100-106.
- Jones, J. A. (1988). Clinical reasoning in nursing. Journal of Advanced Nursing, 13: 185-192.
- Kaptan, F., Korkmaz, H. (2001). Mevcut fen bilgisi programı ile 2001-2002 öğretim yılında uygulanacak olan yeni fen bilgisi programlarının karşılaştırılması, Çağdaş Eğitim Dergisi, 273: 33-38.
- Kelleci, M., Gölbaşı, Z. (2004). Bir üniversite hastanesinde çalışan hemşirelerin problem çözme becerilerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi, C.Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 8(2): 1-8.
- Köşgeroğlu, N., Yıldırım, S., Bahar, M. (2005). Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin Problem Çözme Becerileri. 3. Uluslararası, 10. Ulusal Hemşirelik Kongresi Özet Kitabı, İzmir, 79.
- Sabuncu, N., Orak, N., Karabacak, Ü., Alpay, Ş. E. (2000). Hemşirelik süreci sistemini öğrenmenin hemşirelik öğrencilerinin kişisel problem çözme becerilerini algılama durumlarına etkisi. 1. Uluslararası, 8. Ulusal Hemşirelik Kongresi Bildiri Özet Kitabı, Antatya, 139-140.
- Sardoğan, M., Karahan, F., Kaygusuz, C. (2006). Üniversite öğrencilerinin kullandıkları kararsızlık stratejilerinin problem çözme becerisi, cinsiyet, sınıf düzeyi ve fakülte türüne göre incelenmesi, Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2(1): 78-97.
- Savaşır, I., Şahin, N. (1997). Bilişsel Davranışçı Terapilerde Değerlendirme: Sık Kullanılan Ölçekler, Türk Psikologlar Derneği Yayınları, Ankara.
- Taylor, C. (2000). Clinical problem-solving in nursing: insights from the literature. Journal of Advanced Nursing, 31 (4): 842- 849.
- Ulupınar, S. (1997). Hemşirelik eğitiminin öğrencilerin sorun çözme becerilerine etkisi, Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı, İstanbul.
- Uys, L.R., Van Rhyn, L., Gwele, N.S., McInerney, P., Tanga, T. (2004). Problem-solving competency of nursing graduates. Journal of Advanced Nursing 48(5): 500-509.
- Wang, J. J., Kao Lo, C.H., Ku, Y.L. (2004). Problem solving strategies integrated into nursing process to promote clinical problem solving abilities of RN-BSN students. Nurse Education Today, 24: 589-595.
- Yurttaş, A., Yetkin, A. (2003). Sağlık Yüksekokulu Öğrencilerinin empatik becerileri ile problem çözme becerilerinin karşılaştırılması. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 6(1): 1-13.